

# CO MOGĘ ZROBIĆ, JEŚLI JESTEM OFIARĄ CYBERPRZEMOCY?

## WSKAZÓWKI DOTYCZĄCE DOSTĘPNYCH DZIAŁAŃ PRAWNYCH

### JEŚLI KTOŚ CI GROZI

Wypowiedzi zawierające pogroźki mogą stanowić tzw. „groźbę karalną”. Do zaistnienia przestępstwa nie jest konieczne abyś była pewna, że groźba zostanie spełniona. Wystarczające jest wystąpienie obawy. Ponadto sprawca nie musi mieć zamiaru spełnienia groźby, wystarczy zamiar wywołania uczucia zagrożenia. Przy ustalaniu, czy doszło do popełnienia przestępstwa badany jest subiektywny odbiór groźby u pokrzywdzonej, tj. to, czy faktycznie wzbudziła ona u niej obawę spełnienia, oraz to, czy obawa była obiektywnie „uzasadniona”, tj. czy inna osoba o podobnych cechach i w analogicznych warunkach mogłaby ją podzielać.

#### Ściganie na wniosek

Ściganie przestępstwa groźby karalnej następuje na wniosek pokrzywdzonej złożony w jednostce policji lub prokuraturze. Wniosek może zostać złożony zarówno ustnie do protokołu przesłuchania, jak i pisemnie. Wniosek musi w sposób jednoznaczny wyrażać wolę ścigania (nie może ograniczać się do zawiadomienia o przestępstwie). Z chwilą złożenia wniosku postępowanie toczy się z urzędu.

#### **Podstawa prawna - art. 190 Kodeksu karnego**

*§ 1. Kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.*

#### **Dowody**

W przypadku cyberprzemocy ważne jest udokumentowanie ataków. Jeśli wypowiedzi zawierające groźby zostały opublikowane na forach internetowych lub serwisach społecznościowych, w tym celu należy wykonać print-screen (zrzut ekranu). Ważne aby widoczny był cały adres URL strony, gdzie znajdują się agresywne treści.

### JEŚLI KTOŚ CIĘ NĘKA

Uporczywe nękanie (tzw. stalking), które wzbudza poczucie zagrożenia lub istotnie narusza prywatność jest przestępstwem. Nękanie może przybierać formę niepokożenia, zakłócania spokoju lub dokuczania.

O uporczywym zachowaniu się sprawcy świadczyć będzie po pierwsze jego szczególne nastawienie psychiczne, wyrażające się w nieustępliwości nękania, tj. trwaniu w swego rodzaju uporze, mimo próśb i upomnień pochodzących od pokrzywdzonej lub innych osób; po drugie – dłuższy okres, podczas którego sprawca zachowuje się w ten sposób.

Nie jest wymagane, aby zachowanie stalkera niósło ze sobą element agresji. Nie ma znaczenia, czy sprawca kierował się miłością, nienawiścią, chęcią dokuczania pokrzywdzonej, złośliwością czy chęcią zemsty. Decydujące jest odczucie zagrożonej, które musi być jednak oceniane w sposób zbiektywizowany (podobnie

jak w przypadku groźby karalnej]. Oceniane jest czy inna osoba o podobnych cechach i w analogicznych warunkach mogłaby je podzielać.

Ściganie uzależnione jest od wniosku pokrzywdzonej.

**Podstawa prawna: art. 190a Kodeksu karnego**

§ 1. *Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.*

## JEŚLI KTOŚ CIĘ ZŁOŚLIWIE NIEPOKOI

Złośliwe niepokojenie innej osoby jest wykroczeniem.

Złośliwe będzie takie zachowanie, którego celem jest sprawienie innej osobie przykrości. W przeciwieństwie do przestępstwa stalkingu motywacja sprawcy ma zatem znaczenia. Kolejna różnica związana jest z „uporczywością” - nawet jeśli złośliwe niepokojenie nie jest uporczywe może stanowić wykroczenie.

Uznaje się, że wykroczenie „złośliwego niepokojenia” ma charakter formalny. Oznacza to, że powinno być bez znaczenia, czy sprawca faktycznie zaniepokoił pokrzywdzoną.

Złośliwe niepokojenie podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 1500 zł oraz karze nagany.

**Podstawa prawna: art. 107 Kodeksu wykroczeń**

*Kto w celu dokuczenia innej osobie złośliwie wprowadza ją w błąd lub w inny sposób złośliwie niepokoi, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 1500 złotych albo karze nagany.*

## JEŚLI KTOŚ CIĘ OBRAŻA

Obrażliwe wypowiedzi, które naruszające godność drugiego człowieka mogą stanowić zniewagę jak również naruszać dobra osobiste. W związku z tym ochrony można szukać w oparciu o przepisy prawa karnego a także prawa cywilnego.

### Żądanie usunięcia treści

Administrator strony internetowej ma obowiązek usuwać bezprawne treści. Jeśli tego nie robi, naraża się na odpowiedzialność prawną.

### Droga karna

Przestępstwo zniewagi polega na użyciu słów obelżywych lub sformułowaniu zarzutów obelżywych lub ośmieszających. Za zniewagę najczęściej uznaje się użycie obelżywego, wulgarnego słownictwa, obraźliwych epitetów. O tym, czy zachowanie miało charakter znieważający, decydują dominujące w społeczeństwie oceny i normy obyczajowe, a nie subiektywne przekonanie.

Zniewaga jest przestępstwem formalnym. Oznacza to, że dla jego dokonania nie jest konieczny żaden konkretny skutek. W szczególności nie jest wymagane, by adresatka znieważającej wypowiedzi poczuła się dotknięta lub nawet by znieważająca wiadomość do niej dotarła.

Przestępstwo zniewagi występuje w dwóch typach – podstawowym oraz kwalifikowanym, tj. przy użyciu środków masowego przekazu.

W przypadku wykorzystania internetu do popełnienia zniewagi możliwe jest wystąpienie obu typów przestępstwa. Zakwalifikowanie internetu do kategorii środków masowego przekazu powinno zależeć od tego, czy przekazywana informacja jest dostępna masowo.

Przykładowo, tak dzieje się wtedy, gdy treści zabronione umieszczone zostały na forum serwisu internetowego lub w witrynie internetowej. W takim wypadku dostępne są dla nieograniczonej liczby podmiotów odwiedzających daną stronę.

W przypadku serwisów społecznościowych decydujące znaczenie powinna mieć skala dostępności znieważającego wpisu.

Ściganie zniewagi zarówno w typie podstawowym, jak i kwalifikowanym odbywa się z oskarżenia prywatnego, co oznacza, że akt oskarżenia nie jest sporządzany i wnoszony przez policję lub prokuraturę, lecz przez osobę pokrzywdzoną.

Znieważenie podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności. W przypadku zniewagi dokonanej na pomocą środków masowego przekazu sąd może wymierzyć karę pozbawienia wolności do roku.

## Droga cywilna

Na gruncie prawa cywilnego instrumentem ochrony godności i prywatności jest powództwo o ochronę dóbr osobistych.

W pozwie można żądać między innymi:

- przeprosin o określonej treści
- odszkodowania lub zadośćuczynienia
- zasądzenia zwrotu kosztów procesu

Dobra osobiste są pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.

### Podstawa prawna:

*Art. 23. [Dobra osobiste człowieka]*

*Dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.*

*Art. 24. [Ochrona dóbr osobistych]*

*§ 1. Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.*

*§ 2. Jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.*

### Naruszeniem dóbr osobistych jest molestowanie seksualne, które w internecie może przyjmować formę np.:

- niepożądanych propozycji seksualnych;
- postów, komentarzy, prywatnych wiadomości oraz e-maili o charakterze seksualnym, których celem lub skutkiem jest poniżenie, ośmieszenie lub zastraszenie adresatki;
- tworzenia fałszywych profili w serwisach erotycznych oraz profili o wydźwięku erotycznym w mediach społecznościowych, np. jako fanpage
- upubliczniania informacji dotyczących życia intymnego;
- memów i fotomontaży o wydźwięku erotycznym;
- umieszczania zdjęć w wulgarnym kontekście;
- wysyłania obscenicznych fotografii.

# JEŚLI KTOŚ POCHWALA LUB NAWOŁUJE DO STOSOWANIA PRZEMOCY WOBEC KOBIET

Polski kodeks karny kryminalizuje nawoływanie do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość (art. 256 k.k.). Przepis ten stanowi także publiczne znieważanie grupy ludności albo poszczególnej osoby z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości (art. 257 k.k.).

Artykuł 256 k.k. nie dotyczy zatem wypowiedzi seksistowskich, które wzbudzają uczucia silnej niechęci lub wrogości wobec kobiet, bądź też z uwagi na formę wypowiedzi podtrzymują i nasilają takie negatywne nastawienia i podkreślają tym samym niższość kobiet. Co więcej, art. 257 k.k. nie kryminalizuje znieważania kobiet, tj. okazywania pogardy, ubliżania lub innych obraźliwych zachowań.

Ściganie na drodze karnej autorów wypowiedzi, które wzywają lub zachęcają do aktów przemocy wobec kobiet, aprobuje czy też uznają je za słuszne, jest możliwe, jeśli zostaną wypełnione przesłanki innych przestępstw, np. przepisu art. 255 k.k. kryminalizującego pochwalanie lub nawoływanie do popełnienia przestępstwa.

Użyte w przepisie pojęcie „pochwalanie” oznacza wyrażanie w jakikolwiek sposób pozytywnej oceny przestępstwa zarówno takiego, które zostało już popełnione, jak i takiego, które może być popełnione, przy czym chodzi nie tylko o przestępstwo konkretne, lecz również w ujęciu abstrakcyjnym. Działanie sprawcy musi być publiczne, tj. skierowane do nieokreślonej liczby osób, i może przybierać np. formę publicznego wpisu opublikowanego w internecie. Warto podkreślić, że przestępstwo określone w art. 255 k.k. ma charakter formalny, nie jest zatem wymagane, żeby odbiorca lub odbiorcy wypowiedzi podjęli jakiegokolwiek działania w kierunku wcielenia ich w życie.

# JEŚLI KTOŚ PUBLIKUJE INTYMNE MATERIAŁY NA TWÓJ TEMAT BEZ TWOJEJ ZGODY

Rozpowszechnianie wizerunku nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody stanowi przestępstwo, nawet jeśli wizerunek utrwalony był za zgodą, bez użycia przemocy, groźby lub podstępów.

Zgoda na rozpowszechnianie takiego materiału powinna być wyraźna. „Rozpowszechnianie” oznacza udostępnienie bliżej nieokreślonej grupie odbiorców, np. poprzez umieszczenie na portalu społecznościowym albo stronie internetowej.

Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonej.

Przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności od trzech miesięcy do pięciu lat i jest ścigane na wniosek osoby pokrzywdzonej.

## **Podstawa prawna: art. 191a § 1 k.k.**

*§ 1. Kto utrwał wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, używając w tym celu wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstępów, albo wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody rozpowszechnia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.*

*§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.*

**Materiał został przygotowany w oparciu o treść raportu HFPC  
„Cyberprzemoc wobec kobiet” (2017).**